

**ЦАРИНСКА ТАРИФА И ЦАРИНСКА УПРАВНА
ПОСТАПКА
(СКРИПТА ЗА ИНТЕРНА УПОТРЕБА)**

Билјана Петревска

Штип, 2011

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	v
-----------------	---

I ГЛАВА

ЦАРИНСКАТА ПОЛИТИКА КАКО ЕЛЕМЕНТ НА

ТРГОВСКАТА ПОЛИТИКА	6
---------------------------	---

1. Поим за царинска политика	7
2. Аргументи за царинска заштита	8
2.1. Заштитата и светските користи	8
2.2. Заштитата и националните користи	8
2.3. Заштита и користи за одреден фактор на производство	9
3. Цели на царинската политика	10
3.1. Динамично и рамноправно вклучување во меѓународната размена и соработка	10
3.2. Промена на стопанската структура на националната економија	11
3.3. Супституција на тековите на извоз и увоз на стоки и фактори на производство	12
3.4. Остварување на економски раст и развој на националната економија	12
3.5. Социјални и политички цели	13

II ГЛАВА

ИНСТРУМЕНТИ НА ЦАРИНСКАТА ПОЛИТИКА	14
--	----

1. Царина	15
1.1. Поим за царина	15
1.2. Видови царина	15
1.3. Ефекти на царините	17
1.3.1. Ефекти на царините врз цените	18
1.3.2. Ефекти на царините врз односите на размена	19
1.3.3. Заштитни ефекти на царините	20
1.3.4. Фискални ефекти на царините	20
1.3.5. Ефекти на царините врз реалокација на производните ресурси	21
1.3.6. Ефекти на царините врз вработеноста	21
1.3.7. Редистрибутивни ефекти на царините	21
1.3.8. Платно-билансни ефекти на царините	22
2. Други давачки и инструменти	23
2.1. Увозни и извозни такси	23
2.2. ДДВ и акцизи	24
2.3. Антидампингшки и компензаторни давачки	24
2.4. Други нецарински инструменти	25
2.4.1. Инструменти за поттикнување на извозот	25
2.4.2. Забрана на увоз и извоз	26

2.4.3. Увозни и извозни контингенти	26
2.4.4. Дозволи за увоз и извоз	27
2.4.5. Санитарни, ветеринарни и фитосанитарни мерки..	28
2.4.6. Стандарди за квалитет	29
2.4.7. Царински и административни процедури	29

III ГЛАВА

ИНСТИТУТИ НА ЦАРИНСКИОТ СИСТЕМ	30
1. Царинско подрачје	31
2. Царинска линија	31
3. Царински патишта	32
4. Царински премини	32
5. Време на преминување преку царинската линија	33
6. Царински пограничен појас	33
7. Царински пограничен промет	34
8. Царинска стока	35
9. Царинска обврска и царински должник	36

IV ГЛАВА

ЦАРИНСКА ВРЕДНОСТ	38
1. Поим за царинска вредност	39
2. Методи за утврдување на царинската вредност	39
2.1. Трансакциска (договорена) цена како основен метод	40
2.2. Трансакциска (договорена) цена на идентични и слични стоки...	40
2.3. Метод на дедуктивна вредност	40
2.4. Метод на пресметковна вредност	41
2.5. Примена на расположиви податоци	41
3. Елементи на царинската вредност на увезените стоки	42

V ГЛАВА

ЦАРИНСКА ТАРИФА	44
1. Поим за царинска тарифа	45
2. Видови царински тарифи	45
3. Елементи на царинската тарифа	47
3.1. Номенклатурата како елемент на Царинската тарифа	47
3.2. Царински стапки	49

VI ГЛАВА

ЦАРИНСКИ ДОЗВОЛЕНО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ УПОТРЕБА НА СТОКА	50
1. Постапка со стоките пред определување на царинско дозволено постапување или употреба на стоките	51
2. Документи во царинските постапки	52
3. Царински постапки	55
4. Други видови царинско дозволено постапување или употреба на стока	57

ПРЕДГОВОР

Ракописот претставува скрипта за интерна употреба која е наменета единствено за студентите кои го изучуваат предметот Царинска тарифа и царинска управна постапка на Факултетот за туризам и бизнис логистика - Гевгелија при Универзитетот “Гоце Делчев” – Штип (наставна програма 2010/2011). Основна цел е да им помогне во совладувањето на најважните теми од областа на царинското работење. Во овој ракопис направена е селекција на материјал кој е официјално објавен од авторите Живко Атанасовски и Јованка Биљаноска во 2006 година, со претходна нивна согласност. Нивото и стилот на обработка на материјата се приспособени кон знаењата и потребите на студентите од додипломските студии на насоката Бизнис логистика.

ОРГАНИЗАЦИЈА НА РАКОПИСОТ

Во интерната скрипта направен е избор на шест глави кои ги покриваат најзначајните теми кои вообичаено се сретнуваат во литературата од оваа област. Притоа, првата глава ги обработува поимните определби кои се однесуваат на царинската политика. Втората глава ги појаснува инструментите на царинската политика. Најзначајните институти на царинскиот систем се презентирани во третата глава. Имајќи предвид дека царинската вредност е од особено значење, поимните определби се детално разработени во четвртата глава. Петтата глава во целост е посветена на царинската тарифа, додека шестата, последна глава од ракописот, го објаснува царински дозволеното постапување или употреба на стоката.

Билјана Петревска
февруари, 2011 год.

I ГЛАВА: ЦАРИНСКАТА ПОЛИТИКА КАКО ЕЛЕМЕНТ НА ТРГОВСКАТА ПОЛИТИКА

ПРЕГЛЕД

1. Поим за царинска политика
2. Аргументи за царинска заштита
 - 2.1. Заштитата и светските користи
 - 2.2. Заштитата и националните користи
 - 2.3. Заштитата и користите за одреден фактор на производство
3. Цели на царинската политика
 - 3.1. Динамично и рамноправно вклучување во меѓународната размена и соработка
 - 3.2. Промена на стопанската структура на националната економија
 - 3.3. Супституција на тековите на извоз и увоз на стоки и фактори на производство
 - 3.4. Остварување на економски раст и развој на националната економија
 - 3.5. Социјални и политички цели

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да го дефинирате поимот царинска политика;
- Да знаете да ги аргументирате претпоставките за воведување царинска заштита;
- Да ги знаете целите на царинската политика.

1. Поим за царинска политика

Развој на национална економија → трговска размена и соработка

Функционална поврзаност меѓу надворешна трговија и економски раст и развој

Предизвик за државата

+/- регулирање на односите на субјектите во надворешна трговија

Цел: водење трговска политика за заштита на домашното стопанство, а притоа остварување национални развојни цели

Државата е заинтересирана, генерално, за два аспекти на надворешната трговија:

- (1) Реализација на потенцијалните економски користи од надворешната трговија
- (2) Анализа на влијанието на странската конкуренција врз домашното стопанство

ПРВ АСПЕКТ НА НАДВОРЕШНАТА ТРГОВИЈА: Реализација на потенцијалните економски користи од надворешната трговија:

- Подобро задоволување на потребите на потрошувачите;
- Подобро користење на производни фактори;
- Поголема вработеност и користење на производните капацитети;
- Подигнување на конкурентната способност на домашното п-во на меѓународен план;
- Зголемување на реалниот доход;
- Забрзување на стопанскиот развој
-

ВТОР АСПЕКТ НА НАДВОРЕШНАТА ТРГОВИЈА: Анализа на влијанието на странската конкуренција врз домашното производство:

- Можности за помагање на домашните субјекти во конкурентската борба на домашен и странски пазар;
- Подобрување на конкурентската способност на домашните субјекти поради рамноправно и динамично вклучување во меѓународната поделба на трудот;
-

Царинска политика = свесна активност на националните власти насочена кон остварување царинска заштита на домашното стопанство

Царинска политика – дел (подсистем) на трговската политика

Причинско-последична спрега

Трговска политика – основа за утврдување цели, детерминанти и критериуми на царинска политика

Царинска политика е средство (инструмент) за остварување на целите на трговската политика

2. Аргументи за царинска заштита

Теоријата за царинска заштита разработува:

- Аргументите за потреба од воведување заштита на националните економија;
- Видови инструменти и мерки на царинска политика и нивните ефекти врз националната економија; и
- Зголемување на користа од трговијата

Воведувањето царинска заштита може да влијае кон:

- Зголемување на светските користи од трговијата;
- Зголемување на користите на националната економија; и
- Зголемување на користите за одреден фактор на производство

2.1. Заштитата и светските користи

Царинската заштита ќе влијае кон зголемување на користите од трговијата за светот во целост единствено ако се штити “младата индустрија”

Поборници: List, Samuelson, Krugman...

Основна поента: млади п-дни гранки може да стекнат конкурентска предност, само ако во почетокот им се обезбеди царинска заштита

Земјата има компаративна предност, но само на долг рок

За да ја стекне, потребно е царинска заштита (пр. воведување увозни царини) Отворени прашања при воведување надворешно-трговска заштита на млада индустрија:

1) Избор на индустрија што ќе добие заштита

- Не смее секоја индустрија
- Само онаа индустрија која има потенцијална можност да оствари економија на обем и да стане конкурентно способна на светскиот пазар

2) Времетраење на заштитата

- Според едни економисти: временски ограничена (сè додека се анулира разликата меѓу увозна цена и домашна цена на заштитениот п-вод)
- Според други: трајна мерка

Во пракса, воведената заштита скоро секогаш е трајна, само промена во интензитетот на заштитата

2.2. Заштитата и националните користи

Царинската заштита ќе влијае кон зголемување на користите од трговијата за национална економија единствено кога воведените заштитни мерки влијаат кон подобрување на односите на размена на земјата

Политика за осиромашување на соседот

Односи на размена = однос на извозни и увозни цени

Земјата ќе има корист од надворешната трговија, само ако има поголеми извозни, а помали увозни цени

Воведување увозна царина → поскапа увозна стока, но НЕ ако странскиот партнер си ја плати сам царината на сметка на профитот

Тогаш: увоз по пониски цени → земјата ќе ги подобри односите на размена → зголемување на користа од надворешна трговија

Само големите земји може да влијаат врз светските цени ⇨ зголемување на своите користи од трговија

Пр. воведување увозни царини → зголемена цена → помала светска побарувачка → непроменета светска понуда → пад на цените на светскиот пазар → поефтин увоз → заштита на домашното п-во ⇨ зголемување на национална корист

Преземање контра мерки: воведување тнр. царинска одмазда

Малите земји не можат да влијаат врз светските цени, па не можат да ги подобрат своите односи на размена, преку воведување надворешно-трговска заштита на своето стопанство

Идеално: оптимална царина

2.3. Заштитата и користите за одреден фактор на производство

Заштитната политика може да влијае кон зголемување на користа само на одреден фактор на п-во во националната економија

Пр. земја побогата со капитал од труд → извезува п-ди од капитал-инт гранки → увезува п-ди од трудо-инт гранки → воведува царини за да ги штити домашните трудо-инт гранки → поголеми цени на заштитените п-ди → пораст на побарувачка на работна сила → пораст на плати → повеќе користи трудот како фактор отколку капиталот

Влијание врз вработеноста во националната економија

Позитивно влијание само на краток рок! (се зголемува вработеноста во заштитени стопански гранки)

Негативно влијание на долг рок! (намалување на вработеноста во извозните сектори)

Други причини за царинска заштита:

Различни аргументи:

- Заштита од политика на дампинг на земјата извозник
- Заштита од одобрените субвенции на увозната стока во земјата на извозникот
- Заштита од политички, еколошки и др причини

3. Цели на царинската политика

При конципирање на царинска политика, најпрво дефинирање цели
Целите на царинската политика, треба да се усогласени со целите на
трговската политика

Царинската политика НЕ треба да се усмери кон било која цел, туку
само кон ОДРЕДЕНИ цели (избор на цели)

Тешкотии при рангирање на целите, поради влијание на разни фактори,
време, интерес...

Потешкотии при исполнување на целите онака како се зацртани

Поважни цели:

- Динамично и рамноправно вклучување во меѓународната размена и соработка
- Промена на стопанската структура на националната економија
- Супституција на тековите на извоз и увоз на стоки и фактори на производство
- Остварување на економски раст и развој на националната економија
- Социјални и политички цели

3.1. Динамично и рамноправно вклучување во меѓународната размена и соработка

Зголемувањето на користа на националната економија од
меѓународната трговија е во директна зависност со вклучувањето на
домашните фирми

Пресудна е конкурентската способност на меѓ пазари

Конкурентска предност = способност да се воочат и искористат
дадените компаративни предности

Теорија на компаративни предности = секоја земја се специјализира за
п-во и за извоз на оние п-ди кои може да ги п-де со релативно пониски
т-ци (во кои е релативно поефикасна од др земји); и обратно: секоја
земја ќе ги увезува оние п-ди кои ги п-ва со повисоки т-ци (во кои е
релативно помалку ефикасна отколку другите земји)

Компаративните предности се дадени!

Конкурентските предности се создаваат!

Конкурентска предност се создава во оние гранки во кои има
компаративна предност

Влијание на различни фактори (услови) во остварување меѓународна
конкурентност на домашните фирми:

- објективни услови = природно-географски услови за п-
во на поединечни добра и услуги;

- произведени услови = општ-историски услови и развој
на п-дни сили што довеле до фаворизирање на одредена
специјализација во пвото; и

- вештачко стимулирање на националната конкурентност

– улогата на државата

Создавањето конкурентска предност, значи способност да води земјата адекватна царинска политика

Примена на инструменти и мерки на царинска политика за заштита на домашното стопанство

Поаѓајќи од објективни, произведени и вештачки услови, царинската политика, преку соодветни инструменти, треба да ги заштити домашните стопански гранки → подобрување на нивната конкурентска моќ → рамномерно вклучување во меѓ трговија → максимизирање на користите од размена за националното стопанство

3.2. Промена на стопанската структура на националната економија

Царинската политика преку заштита врши диференцирање на стопанските гранки во националната економија

Заштитените се привилегирани, на сметка на незаштитените

Воведени мерки и инструменти → влијание на пазарни механизми и економски критериуми на стопанисување → услови за промена/одржување на постојната стопанска структура на националната економија

Се врши прераспределба на националниот доход во корист на заштитените, за сметка на незаштитените

Генерално: се зголемуваат цените на п-ди на домашниот пазар → потрошувачот плаќа повеќе отколку во услови без заштита → дел од приходот од потрошувачот преку плаќање повисока цена, се финансира развојот на заштитениот домашен п-д

Зголемување на атрактивноста на заштитените гранки и реалокација на производните ресурси од незаштитени во заштитени

Привилегирана положба на заштитените гранки → зголемена конкурентност дома и во странство → доминација во националната п-дна структура → носители на извозот и на економскиот развој

Која п-дна гранка, како и колку ќе е заштитена, зависи од детерминанти, критериуми и применети инструменти на царинска политика

Царинската политика, во согласност со развојната стратегија на земјата, треба да изврши оптимален избор на стопански гранки кои ќе се заштитени

Генерално: треба да се заштитат само ние кои би можеле или би требало да стекнат меѓународна конкурентност

Развиени земји, преку царинска политика, ја одржуваат постојната национална стопанска структура

Земји во развој, преку царинска политика, влијаат кон промена во националната стопанска структура

Во една иста земја, во период на развој, со царинска политика се селектираат гранки за заштита

Во период на развиеност, се одржува заштитата на конкурентските гранки т.е. постојната национална стопанска структура

Посебно внимание при воведување заштитни мерки, поради обезбедување автономија на националната економија:

- основни прехранбени п-ди
- лекови за населението
- стратешки суровини за водечките стопански гранки
- одредени средства за воена одбрана на земјата

Овие гранки треба да имаат посебен третман → да се обезбеди соодветна заштита, независно од нивото на нивна меѓународна конкурентност и можности за нејзино стекнување

3.3. Супституција на тековите на извоз и увоз на стоки и фактори на производство

Промените во производната структура директно влијаат врз тековната структура на увоз и извоз

Воведувањето царини има за цел супституција (замена) на увозените стоки со стоки од домашно п-во од ист вид т.е. задоволување на домашната побарувачка со стока од домашно п-во

Често: воведување ограничувања за увоз на стоки кои не се произведуваат во земјата

Цел: можност за супституција на увозените стоки со домашни слични стоки → заштитни и развојни ефекти

Резултат: намалување на обемот на увоз и зголемување на обемот на извоз

Најчесто примена надворешно-трговска заштита кај земјите во развој

Цел: подобрување на салдото на трговскиот биланс т.е салдото на биланс на плаќања воопшто

3.4. Остварување на економски раст и развој на националната економија

Остварувањето на сите претходни цели на царинската политика, генерално резултира во долгорочно зголемување на ефикасноста на националната економија

Царинската политика покрај микро, задоволува и макро интереси на стопанските субјекти ⇒ економски раст и развој!

Домашните фирми добиваат предности од царинската заштита: од прелевање на доходот, од супституција на увозните со домашни стоки...

→ остваруваат екстра приходи → нивно реинвестирање → зголемено п-во → поголема продуктивност, економичност и рентабилност → инвестиции во модернизација → зголемена вработеност → поголема конкурентност дома и во странство → понатамошен развој → зголемен извоз → директно и мултипликативно влијание врз НД → зајакнат економски раст и развој на национална економија

На ниво на грански развој:

Зголемена ефикасност на стопанска гранка → зголемено учество во национална економија тнр. Форма на екстерна економија = посредно создавање реални можности за поттикнување развој на други стопански гранки

3.5. Социјални и политички цели

Со царинска политика се решаваат социјални и политички пробелеми:

- невработеност
- заштита на животната средина
- заштита на културно-историското наследство
- заштита на државната безбедност и одбраната на земјата
- ...

II ГЛАВА: ИНСТРУМЕНТИ НА ЦАРИНСКАТА ПОЛИТИКА

ПРЕГЛЕД

1. Царина

- 1.1. Поим за царина
- 1.2. Видови царина
- 1.3. Ефекти на царините
 - 1.3.1. Ефекти на царините врз цените
 - 1.3.2. Ефекти на царините врз односите на размена
 - 1.3.3. Заштитни ефекти на царините
 - 1.3.4. Фискални ефекти на царините
 - 1.3.5. Ефекти на царините врз реалокација на производните ресурси
 - 1.3.6. Ефекти на царините врз вработеноста
 - 1.3.7. Редистрибутивни ефекти на царините
 - 1.3.8. Платно-билансни ефекти на царините

2. Други давачки и инструменти

- 2.1. Увозни и извозни такси
- 2.2. ДДВ и акцизи
- 2.3. Антидампингшки и компензаторни давачки
- 2.4. Други нецарински инструменти
 - 2.4.1. Инструменти за поттикнување на извозот
 - 2.4.2. Забрана на увоз и извоз
 - 2.4.3. Увозни и извозни контингенти
 - 2.4.4. Дозволи за увоз и извоз
 - 2.4.5. Санитарни, ветеринарни и фитосанитарни мерки
 - 2.4.6. Стандарди за квалитет
 - 2.4.7. Царински и административни процедури

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да знаете да дефинирате што е царина, кои се основните видови и ефекти;
- Да ги знаете карактеристиките на другите давачки и инструменти.

1. Царина

1.1. Поим за царина

Царина = еден од основните инструменти за надворешно-трговска заштита на националната економија

Различни дефиниции за царина, поради различните цели кои ги остварувале, улогата и значењето во нац економија...дали акцент е на фискална или заштитна функција

Историски развој

Најпрво, царината има фискална улога т.е. обезбедување приходи на владетелот

Подоцна...царината има карактер на давачка што државата ја наплаќа за одржување безбедност на граѓаните (мостарина, патарина...)⇒плаќање за индивидуални погодности што државата им ги обезбедува на своите граѓани

Појавата на национални држави со самостојни царински системи, прави нов третман на царините

Царините стануваат инструмент на националните надворешно-трговски политики

Фискалната функција (приход на државниот буџет) добива секундарно значење

Заштитната и развојната функција довиваат примарно значење

Царина = јавна давачка што државата ја наплаќа при надворешно-трговски промет, главно при увоз на стоки, со цел преку заштита на домашното стопанство да се оствари економски раст и развој на националната економија

1.2. Видови царина

Бројни критериуми за класификација

I. Насока на движење на стоката

II. Начин на пресметување на царините

III. Начин на пропишување на царините

IV. Економски функции на царините

I. Според насоката на движење на стоката:

1. **Увозни царини** = се наплатуваат при увоз на стоки во едно царинско подрачје; најчести
2. **Извозни царини** = се наплатуваат при извоз на стоки од едно царинско подрачје; реткост (Пр. пореметувања во снабдување со суровини и репроматеријални на дом стопанство и снабдување на населението со основни животни намирници)

3. **Транзитни царини** (провозни) = се наплатуваат при провоз на стоки низ едно царинско подрачје; воопшто не се применуваат

II. Според начинот на пресметување на царината:

1. **Царини по вредност** (ad valorem царини) = оние кај кои основицата за пресметување на износот на царината претставува царинската вредност на стоката

Износ на царина = царинска вредност на с-ка x царинска стапка

Основни предности: сразмерно го оптоваруваат увозот на одделни ски т.е. пропорционално на нивната вредност, а често се и единствен начин на пресметка

- Основен проблем: реално утврдување на царинската вредност на ската; Сложена активност која бара голема способност и ангажирање на царинските органи; Веродостојност на придружната документација

- Други проблеми:

1) Преку пропорционално оптоварување на увозните стоки може да се стимулира увоз на стоки од низок, сомнителен квалитет

2) Се овозможува увозна инфлација и нејзино пренесување врз сите стоки, што ќе влијае врз општиот пораст на цените на домашниот пазар

2. **Специфични царини** = се оние кај кои основицата за пресметување на износот на царината претставува единицата мерка на соодветната стока

Царинска основица = количина на стока по единица мерка

Основна предност: релативно лесен начин на пресметување, безпоголемо ангажирање на царинските органи

3. **Комбинирани царини** = се оние кај кои царината се пресметува и по вредност и по единица мерка на стоката. Комбинирање на три начини:

ПРВ начин на комбинирање = кога во царинската тарифа за одредени тарифни ставови се предвидени специфични, а за други царини по вредност

При ВТОР начин на комбинирање за ист вид ска се предвидува делумно пресметување на царината по вредност, а делумно по единица мерка изразена во пари

При ТРЕТИОТ начин = за одредени ски (во Царинска Тарифа) се утврдува царина по вредност, но да не е под одредена вредност по

единица мерка на ската....а, ако е помала, тогаш за разликата се наплатува специф. царина

III. Според начинот на пропишување на царината:

1. **Автономни царини** = се оние кои земјите ги воведуваат, менуваат, укинуваат или дополнуваат, самостојно, врз база на својот царински суверенитет
2. **Конвенционални царини** = се воведуваат, менуваат, укинуваат или дополнуваат врз база на одредбите на меѓународни договори и спогодби

IV. Според економските функции на царината:

1. **Заштитни царини** = се оние, чија основна функција е заштита на домашното стопанство. Со нив се врши компензирање на разликата помеѓу пониската цена на увозениот производ и повисоката цена на соодветниот домашен производ
2. **Фискални царини** = се оние, чија основна цел е обезбедување приходи во државниот буџет
3. **Одбрамбени царини** = се оние, кои се воведуваат со цел да се неутрализираат погодностите што увозната стока ги добила во земјата на увозникот (Противмерка за одбрана од вештачки зголемената конкуренција на увозната стока)
4. **Прохибитивни царини** = се оние што се утврдуваат на толку високо ниво што делуваат како директна забрана
5. **Преференцијални царини** = претставуваат снижување на царинското ниво врз унилатерална основа во размена со една или со група земји или врз основа на трговски договори или спогодби во размената со земјите-потписнички
6. **Диференцијални царини** = претставуваат зголемено царинско оптоварување за увоз на стоки од одредена земја или групи земји (Спротивно на преференцијалните царини)

1.3. Ефекти на царините

Ефекти на царините = економско дејство на царините

Ефекти на царините = промена во вредносните параметри и во односите што ги предизвикуваат овие инструменти во националната репродукција и во репродукцијата на другите земји

Промени кои се рефлектираат на потесно подрачје на примена ⇒ примарни ефекти

Промени кои се исполнуваат на целокупното подрачје на делување ⇒ деривирани ефекти

Најзначајни ефекти на царините:

- Ефекти врз цените

- Ефекти врз односите на размена
- Заштитни ефекти
- Фискални ефекти
- Ефекти врз реалокација на производните ресурси
- Ефекти врз вработеноста
- Редистрибутивни ефекти
- Платнобилансни ефекти

1.3.1. Ефекти на царините врз цените

Генерално, царините влијаат на пораст на цената на увозениот п-вод на домашен пазар, па потрошувачот ја плаќа царината на заштитениот производ

Четири групи случаи на влијание на царини врз цени:

- 1) Увозната царина не влијае на домашните цени;
- 2) Увозната царина влијае врз цените за износ помал од износот на царината;
- 3) Увозната царина влијае врз цените точно за износот на царината;
и
- 4) Увозната царина влијае врз цените за износ поголем од износот на царината

1 СЛУЧАЈ: Увозната царина НЕ ВЛИЈАЕ на дом цени

А) Во случаи кога странскиот извозник во целост го презема износот на царините (префрлање на ефектите на царините на други лица)

Странскиот извоз се одлучува поради: силна конкуренција, желба за освојување нов пазар...

Б) Во случаи кога царината е воведена за одредени стандардизирани пди (берзански стоки) кои се јавуваат и настрана на увоз и на страна на извоз на земјата

2 СЛУЧАЈ: Увозната царина може да ја зголеми цената на увозниот пвод за износ ПОМАЛ од царината

Во случаи кога странскиот извозник презема само дел од царините за сметка на намалување на својот профит

Цената на увозениот пвод ќе се зголеми, но за износ помал од царината
Царината е поголема од разликата меѓу домашни и странски трошоци на пво

Домашната цена на пдот се формира според домашни трошоци на производство

3 СЛУЧАЈ: Увозната царина ќе ја зголеми цената на увозниот пвод за ТОЧНИОТ износ на царината

Во случаи кога царината е одредена на ниво помало од разликата помеѓу домашните и странските трошоци на пво
Домашната цена на пдот се формира според странските трошоци на производство, зголемени за износот на царината

4 СЛУЧАЈ: Увозната царина ќе ја зголеми цената на увозниот пвод за износ ПОГОЛЕМ од царината

Во случаи кога пдот не е увозен од крајниот корисник, туку е увозен преку еден или повеќе посредници
Секој посредник додава посредничка провизија \Rightarrow царинска пирамида

Царините, покрај зголемување на цените на увозните пди, ги зголемуваат и цените на домашните готови пди за кои се користат увозно оцаринети инпути

Царина за увоз на инпути \rightarrow зголемена набавна вредност \rightarrow зголемена цена на чинење \rightarrow намалување на животен стандард \rightarrow притисок од вработени \rightarrow поголеми плати \rightarrow оптоварување на цена на чинење

1.3.2. Ефекти на царините врз односите на размена

Генерално: увозните царини влијаат врз подобрување на односите на размена само доколку:

- А) Странскиот извозник презема дел од царините
- Б) Странскиот извозник ја презема во целост царината, за сметка на својот профит

Така, преку воведување увозни царини \rightarrow поефтини увозни пди \rightarrow помал одлив на девизи за иста количина увозни пди

Генерално: вакви ефекти користат само големи земји кои влијаат на светските цени

Воведена увозна царина \rightarrow зголемена цена на увозен пвод на дом пазар \rightarrow намалена побарувачка \rightarrow при неизменета понуда, намалена цена и поефтин увоз \Rightarrow подобрување на односи на размена

Секое ниво на царини НЕ ги максимира користите преку подобрување на односите на размена

Ниво на царини што ги максимира користите од надворешно-трговската размена преку подобрување на односите на размена на една земја = оптимална царина

Оптималната царина е секогаш позитивна!

Мала земја не може да влијае на светската цена (таа е price-taker);

Светските цени се дадени и по нив се врши увоз

Мала земја не може преку воведување царини да ги подобри своите односи на размена; нејзината оптимална царина = 0!

Најдобро е прифаќање либерализам во рамената

1.3.3. Заштитни ефекти на царините

Дејство врз зголемување на домашното пво!

Така, увозна царина → зголемена цена на увозен пвод → намален пласмен на странски пди → овозможен пласман на поефтини дом пди
Невозможно е точно да се утврди разликата помеѓу цените на увозниот и домашниот пвод, па на тоа ниво да се воведе царина

Ретко: царината во целост ја анулира разликата

По правило: поголема или помала разлика

А) Кога царината е на пониско ниво од разликата меѓу цените на увозниот и дом пвод → цената на увозниот пвод на дом пазар ќе е пониска → паѓа конкурентската моќ на странскиот производител, но не се изедначува со домашниот

Б) Кога царината е на повисоко ниво од разликата меѓу цените на увозниот и дом пвод → пораст цената на увозниот пвод на дом пазар → дом пдители се во поповолна положба → продаваат по повисоки цени → може да инвестираат во модернизација → пог продуктивност... → рамномерно вклучување во меѓународна размена

Еластичност на странската понуда на порастот на цените = во случаи кога со воведување или зголемување на царините, доаѓа до елиминирање на увозот и задоволување на дом побарувачка со домашно пво

Нееластичност има само кога странскиот извозник делумно, или во целост ги презема царините на своја сметка ⇨ царините НЕМААТ заштитна функција

Негативни ефекти врз домашното пво:

А) Царинска заштита на увозните инпути во увозно-зависните производни гранки (суровини, репроматријали, полуфабрикати)

Недоволно пво на домашни полуфабрикати → потреба од увоз → високи царини → зголемени трошоци → зголемена цена на чинење → намалена конкурентска моќ → намалено пво

Б) Високи увозни царини за заштита на домашните фин пди

Наместо извоз, може само насоченост кон дом пазар → мала побарувачка → ја лимитира понудата → негативно врз развој на дом стопанство → минимално искорист на капацитет → државата ќе мора да интервенира и стимулира

1.3.4. Фискални ефекти на царините

Царината како јавна давачка што се наплатува при надворешно-трговски промет = значаен приход во државниот буџет

Генерална негативност: повлекување средства од стопанството во државниот буџет

Но, позитивно: доколку се користат за развојни цели или како потпора на активната политика

Посебно внимание на фискални царини = царини воведени за увоз на стоки што не се пваат во земјата

Цел: обезбедување средства во буџетот

Но, може да иницираат позитивности:

А) Појава и развој на домашни супститути на увозната стока

Б) Активирање на механизам на демонстрација

1.3.5. Ефекти на царините врз реалокација на производните ресурси

Парадоксална состојба!

Пдните ресурси се движат од незаштитени кон заштитени гранки; Од покункурентни и пониски тци кон понеконкурентни и привилегирани во распределба на националниот доход

Овие ефекти се манифестираат на долг рок!

Но, може да имаат негативно влијание врз нац економија

Мора координација меѓу царинска политика и развојна политика на земјата

Само со координација се врши успешна реалокација кон селектирани гранки согласно развојната стратегија

1.3.6. Ефекти на царините врз вработеноста

Преку заштита на домашно стопанство → поголемо пво → иста или зголемена вработеност

Генерално: увозните царини имаат позитивен ефект врз вработеноста во одредена заштитена пдна гранка

Но, може и негативни ефекти по агрегатна вработеност во дом економија, особено во извозни сектори

Тнр политика на осиромашување на соседот (воведување увозни царини)

Примена на мерки на царинска одмазда (воведување увозни царини, со цел намалување на извозот за првата земја → намалено пво и вработеност

Проблемот на агрегатна невработеност не треба да се решава со воведување царини, но со други мерки

1.3.7. Редистрибутивни ефекти на царините

Редистрибутивни ефекти = прелевање на доходот од потрошувачите кон производителите на заштитените производи

Воведени царини → повисоки цени на увозниот пвод → потрошувачот од својот доход го финансира развојот на домашното производство

Комплексност кога производители и потрошувачи се производни гранки во националното стопанство!

Покрај првична редистрибуција (од потрошувач корист кај производител), има и кумулирање на ефектите на царина на штета на потрошувачите

Увозна царина на суровина-штити пдна гранка на таа суровина; Во исто време, таа царина е трошок за пдна гранка што ја користи таа суровина како инпут

Неповолно кога производните гранки што користат оцаринети увозни инпути, едновременно се и извозни сектори

Препорака: повисоки царини за производи со повисока фаза на финализација, а пониски за суровини, репроматеријали и полупроизводи

1.3.8. Платно-билансни ефекти на царините

Воведувањето царини е поради заштита на дом пво, па преку поскапување на увозната стока, треба да се влијае на намалување на увозот

Генерално: подобрување на трговскиот биланс на земјата

Влијанието на царините врз обемот на увоз зависи од:

1) Еластичноста на дом побарувачка за странски стоки –

Генерално: зголемени цени на увозен пвод → намалена побарувачка на дом пазар → намален увоз

Но, при низок коеф на еластичност → останува зголемување на увозот

2) Еластичноста на странската понуда – Доколку е нееластична, странскиот извозник презема дел или цел износ на царината за сметка на својот профит → извозот останува ист, но се подобриле односите на размена → подобар трговски биланс

Платно-билансниот ефект има економско значење само ако царините НЕ предизвикуваат намалување на извозот!

Но, воведените царини може да влијаат врз извозот, ако има:

- 1) **Царинска одмазда** = контра мерки за ограничување на увозот од земјата која вовела царина
- 2) **Намалување на увозот** = истовремено значи намалување на извозот на други земји
- 3) Воведување увозни царини за стоки кои се **инпути** во пво за извоз
- 4) Воведување царини доведува до **преценување на домашна национална валута**, значи зголемен увоз, а намален извоз
- 5) Во услови на полна вработеност, воведување царини значи **инфлација** → намален увоз и зголемени цени на странските во

однос на дом пди, значи поместувањена побарувачката од странски кон дом пди → пог побарувачка, повисоки цени... Воведувањето увозни царини НЕ МОРА да го подобри трговскиот биланс

Нерамнотежата во трговскиот биланс не се решава единствено со царинска политика

Потребно е преземање инструменти и мерки на вкупната економска политика на земјата

2. Други давачки и инструменти

Покрај царина, има и други давачки и инструменти

- Увозни и извозни такси
- ДДВ и акцизи
- Антидампиншки и компензаторни давачки
- Други нецарински инструменти

2.1. Увозни и извозни такси

Административно увозни и извозни такси = нецарински инструменти

Постојат од релативно поново време

Претставуваат продолжение на дејството на увозните и извозните царини

Увозните такси се применуваат многу повеќе од извозните такси

Одат во комбинација со увозните царини, или посебно кај стоки за кои не се наплатува царина

Генерално, увозните такси имаат ЗАШТИТЕН карактер (како и увозните царини)...да ја заштитат националната економија

Се пресметуваат на основа на царинска вредност на увозниот пвод....па се додава на увозната цена....се зголемува продажната вредност на увозниот производ на домашниот пазар

Претставуваат поприкриен вид заштита што потешко се открива

Увозните такси може да имаат и ФИСКАЛЕН карактер, особено кога:

а) се воведуваат за производи што не се произведуваат во земјата и

б) кога се комбинираат со други административни такси (за надомест за извршена услуга од царинските органи)

Со увозните такси се зголемува цената на увозната стока, па се дестимулира увозот на тие стоки; А, се дестимулира и извозот, зошто домашните производители може да постигнат повисоки цени и на домашниот пазар

Бидејќи влијаат на увозот, имаат и платно-билансни ефекти....ако се дестимулира увозот → се намалува одливот на девизи → рамнотежа во трговски и платен биланс

2.2. ДДВ и акцизи

Во даночната сфера, почитување сл принципи:

- 1) **Принцип на земја на потекло** = право на оданочување на стоките во меѓусебна размена го има само земјата извозник
 - 2) **Принцип на земја на дестинација** = право на оданочување го има земјата увозник
- Притоа,

А) При извоз = се ослободува од даноци со кои се оптоварува прометот во земјата

Б) При увоз = се оданочува подот со ДДВ со кој во земјата увозничка се оданочуваат домашните пди

ДДВ нема дискриминирачки карактер за увозните пди

Акцизи се плаќаат (освен на промет во земјата), на увоз на специфични оди:

- Деривати на нафта
- Преработки од тутун
- Алкохолни пијалоци и
- Патнички автомобили

При увоз, акцизата ја плаќа увозникот

Сите активности околу пресметување, наплата и враќање на акциза при увоз/извоз ги обавува надлежната царинарница која ја спроведува постапката за царинење

ДДВ и акцизите немаат заштитна функција (како царините) на домашно производство

Првенствено, имаат фискална функција (индиректни даноци = прибирање финансиски сва и ефикасна наплата при увоз)

Многу е важно да бидат реално наплатени = на објективна и реално утврдена даночна основа (царинска вредност)

Елиминирање шверц!

Овозможуваат воспоставување рамноправни услови за стопанисување на дом пазар и елиминирање на нелојална конкуренција ⇨ улога на влијание на меѓународна размена

2.3. Антидампингшки и компензаторни давачки

Дампинг = политика на ниски цени за продор на одреден пазар....подот се увезува по пониска цена од неговата нормална цена...може да предизвика штета во дом пво

Може да ја спроведува:

- стопански субјект (извозник)
- држава – извозник

Државниот дампинг може да е:

- Социјален дампинг = државата води политика на ниски плати, па преку тоа овозможува пониска цена на чинење на пдот

- Валутен дампинг = државата врши девалвација на националната валута за степен повисок од степенот на депрецираност на истата

Постапката за уврдување дампинг и антидампингшка давачка е

унифицирана за сите земји -регулирана со **GATT**

Компензаторни давачки = дополнително царинско оптоварување, кога увозните стоки користат извозни поттикнувања во земјата-извозник

Земјата-увозник воведува компензаторна давачка заради анулирање на разликите во цените предизвикани од одобрените извозни поттикнувања

Комплексна постапка за воведување, целосно регулирана со GATT

Примената на антидампиншки и компензаторни давачки е алтернативна т.е при увоз може да се наплати или едниот или другиот вид давачка!

2.4.Други нецарински инструменти

Во група други нецарински инструменти спаѓаат:

- Инструменти за поттикнување на извозот
- Забрана на увоз и извоз
- Увозни и извозни контингенти
- Дозволи за увоз и извоз
- Санитарни, ветеринарни и фитосанитарни мерки
- Стандарди за квалитет
- Царински и административни процедури

2.4.1. Инструменти за поттикнување на извозот

Инструменти за поттикнување на извозот = збир на мерки чија цел е одвишокот на домашно производство да го пренасочи кон извоз т.е.

домашниот производ да стане поконкурентен на странските пазари

Се компензираат високите домашни трошоци за производство → цената

на домашниот производ станува светска цена → полесен пласман на

домашните производи на странски пазари → подобра конкурентност

Позначајни:

- Премии и
- Преференции

Премии = најшироко применуван инструмент за стимулирање на извозот

Според тоа дали се утврдуваат врз основа на остварен извоз или врз основа на обем на пво:

1. **Директни (отворени) премии** = паричен износ во домашна валута што од државен буџет или од посебен фонд им се

исплатува на извозниците на определени пди. Се утврдуваат врз основа на однапред позната стапка и вредност на остварен извоз

2. **Индиректни (прикриени) премии** = паричен износ во домашна валута што од државен буџет или од посебен фонд им се исплатува на извозниците за остварено пво или остварен квалитет во одредено пво. Се нарекуваат производни премии, премии на квалитет...

Преференции = инструменти на трговска политика што влијаат врз извозните цени, преку компензирање на повисоките пдни тци или на дел од транспортните тци, како елементи на цени на стоките наменети за извоз

Основна разлика меѓу преференции и премии = преференциите делуваат врз извозните цени а приори (пред) преку намалување на тците, а премиите пост ериори (отпосле) преку зголемување на приходот од веќе остварениот извоз

2.4.2. Забрана на увоз и извоз

Најригорозен рестриктивен инструмент

Се изедначува со прохибитивните царини

Трајно или привремено се забранува извозот/увозот на определени стоки

Најчеста причина за забрана: трговска причина

Други можни причини за забрана: здравствени, морални, безбедносни...

Еден од најстарите инструменти на трговска политика, но улогата значително се сменила

Се применува многу ограничено, само во исклучителни случаи, и тоа:

- 1) При забележителна платно-билансна нерамнотежа (пр. забрана на увоз на небитни производи или луксузна стока заради увоз на стоки значајни за репродукција)
- 2) Стимулирање на развојот на домашното производство во модерните индустриски гранки
- 3) При општи пореметувања во земјата (во војна или криза се воведува забрана на извоз на стратешки пди)
- 4) Од еколошки причини (забрана на увоз и превоз на отпадни, опасни, штетни материи...забрана на увоз на технологии кои се забранети во земјите-извознички од еколошки причини...)

2.4.3. Увозни и извозни контингенти

Контингенти (квоти) = одредена количина или вредност на поединечна стока, утврдена од страна на државата, што може да се извезе или увезе во одреден временски период

Увоз/извоз во рамки на стоков контингент се

Врши согласно пропишаниот царински режим

Доколку целосно се искористат стоковите контингенти пред истекот на рокот за кој се пропишани, до тој рок во земјата не се врши увоз/извоз со таа стока

Различни класификации

1) Според насоката на движење на стоката:

- **Увозни контингенти** = ограничување на увозот на одредена стока, во услови кога државата ја пропишува количината или вредноста на увозот на одредена стока, во одреден временски период
- **Извозни контингенти** = ограничување на извозот на одредена стока, во услови кога државата ја пропишува количината или вредноста на извозот на одредена стока, во одреден временски период. Се воведува во нестабилни политички и економски услови...

2) Според начинот на пропишување:

- **Автономни (унилатерални) контингенти** = ги пропишува државата врз основа на својот суверенитет
- **Договорни (конвенционални) контингенти** = се воведуваат врз основа на потпишана и ратификувана спогодба помеѓу две или повеќе земји. Тоа се стокови листи за увоз/извоз што земјите ги договараат при склучување на меѓусебни стокови спогодби
- **Посебен инструмент доброволно ограничување на извозот** = еднострани извозни контингенти воведени врз основа на договор. Го наложуваат економски и политички моќни земји на своите земји-партнери

3) Според насоченоста:

- **Глобални (недискриминаторни) контингенти** = со нив се ограничува вкупната трговија за одредена стока на една земја со светот. По искористување на лимитите, независно со која земја е размената, нема понатамошна трговија
- **Селективни (дискриминаторни) контингенти** = со нив се ограничува трговија на одредена стока на една земја со друга земја. Составен дел се на билатерални спогодби, па со нивно искористување, престанува трговијата меѓу тие земји-договорнички

2.4.4. Дозволи за увоз и извоз

Дозвола = инструмент за директно регулирање на трговската размена. Со нов НЕ се врши ограничување на количина или вредност на увоз/извоз, туку остварувањето на увозот/извозот е условено од добивање дозвола од надлежен државен орган

Добиена дозвола значи овозможување увоз/извоз

Недобиена дозвола значи забрана за увоз/извоз

Дозволите се воведуваат заради контрола и ограничување на надворешно-трговската размена на одредени видови стока (лекови, оружје, муниција, уметнички предмети, племенити метали...)

Различни критериуми за класификација:

1) Според насока на движење на стоките:

- **Увозни дозволи** = заради контрола и ограничување на увозот
- **Извозни дозволи** = заради контрола и ограничување на извозот на стоки кои се од посебно значење за нац економија (храна, сировини, стратешки материјали...)

2) Според пропишаното време на примена на дозволите:

- **Трајни дозволи** = подолготрајна примена; за стоки чиј увоз/извоз прикриено се забранува
- **Повремени дозволи** = за сузбивање на определени тековни негативни тенденции во трговската размена

3) Според насоченоста на дозволите кон различни земји:

- Дозволи за контрола и ограничување на размената со **една земја**
- Дозволи за контрола и ограничување на размената со **група земји**
- Дозволи за контрола и ограничување на размената со **сите земји**

Целта е регионално да се насочи трговската размена на земјата

2.4.5. Санитарни, ветеринарни и фитосанитарни мерки

Посебно внимание за контрола на животни намирници и предмети за општа употреба, на животни и растенија

Целта е здравствено-санитарна заштита на населението

Се пропишуваат посебни закони и подзаконски акти

При увоз на животни намирници и предмети за општа употреба, покрај царински документи, потребна е и потврда од надлежниот санитарен орган и пазаренинспекторат дека стоките се здравствено исправни

Ветеринарна контрола се врши при увоз, извоз и превоз на добиток, добиточни пди, добиточни отпадоци, семе и др пди со кои може да се пренесе заразна болест

Се приложува ветеринарно уверение за здравствена исправност

Меѓународен промет со растенија може доколку е издадено уверение за **фитопатолошка** исправност

Често се пропишуваат вонредни мерки, поради превентива од внес на болести

2.4.6. Стандарди за квалитет

Стандарди = национален акт со кој се регулираат техничко-технолошките барања, условите и правилата со кои се дефинираат пдите; работни постапки во производниот процес; постапки, начин и методи за испитување на пдите; еднообразни термини, дефиниции, симболи итн.

Прописи за квалитет = се сгмент од стандарди кои ги определуваат норми на квалитет, постапки и методи за обезбедување, испитување и контрола на квалитетот; начин на декларирање, означување на пдот; означувања за намена, трајност, функционалност, безбедност во користењето; амбалажа; декларација...

Прописите за квалитет мора да се усогласени со стандардите. Секоја земја си може да си пропише национални технички стандарди, но да не се пречка во развојот на меѓународната трговија

2.4.7. Царински и административни процедури

Нецарински инструменти кои ја отежнуваат царинската постапка поради прибирање и презентирање разни документи

При нивно спроведување има можност за внесување субјективни елементи

Наместо кратко и ефикасно издавање дозволи, согласности и други бројни документи...административната процедура е комплицирана и долготрајна → дискриминаторна мерка

Постојат пропишани рокови за да се заврши целокупната процедура

Тнр. инструмент **молчење на администрацијата** = кога се оддолжува издавањето документи со цел да се заштити дом стопанство преку одвраќање на субјектите од обавување надворешно-трговски работи. Сериозни последици ако се работи застоки од сезонски карактер, лесно расипливи стоки или стоки кои мора точно временски да се појават на дом пазар

Тнр. инструмент **бавна царинска процедура** = смислена политика за заштита на дим стопанство преку забавување на царинските формалности заради одвраќање на странските извозници (се влегува во сите детали, се врши системски преглед на стоките...)

III ГЛАВА:

ИНСТИТУТИ НА ЦАРИНСКИОТ СИСТЕМ

ПРЕГЛЕД

1. Царинско подрачје
2. Царинска линија
3. Царински патишта
4. Царински премини
5. Време на преминување преку царинската линија
6. Царински пограничен појас
7. Царински пограничен промет
8. Царинска стока
9. Царинска обврска и царински должник

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да ги знаете карактеристиките на сите поважни институти на царинскиот систем.

1. Царинско подрачје

Институти на царински систем = една од најзначајните категории при креирање и примена на правни прописи од сферата на царинската заштита

Царинско подрачје = територија на која важи царинскиот суверенитет на една земја

Царински суверенитет = неприкосновено право на таа држава да воведува, изменува, укинува одредби од област на царини, и оние кои ги носи самостојно, и оние содржани во меѓународни договори и спогодни што ги потпишала и ратификувала

Царинско подрачје најчесто се совпаѓа со нејзината државна територија
Несовпаѓање има:

- 1) Царински исклучок
- 2) Царински приклучок и
- 3) Царински унии и повисоки форми на регионално економско интегрирање

Царински исклучок е дел од домашната државна територија, што од царински аспект ѝ припаѓа на друга земја, односно за неа тоа е царински приклучок

Царинско подрачје на една земја може да не се совпаѓа со нејзината државна територија кога таа е вклучена во царинска унија или во повисока форма. Тогаш, царинско подрачје е вкупната територија на сите земји-членки на таа царинска унија

Царинско подрачје на РМ = територија + територијални води + воздушен простор + државна граница.....по меѓународни договори може да се протега и на делови на територија на други држави

2. Царинска линија

Царинска линија = линијата што ги поврзува крајните точки на едно царинско подрачје

Ги раздвојува царинските подрачја на, најчесто соседните земји

Преминување преку царинска линија = излегување од едно и влегување во друго царинско подрачје

Најчесто се совпаѓа со државната граница на земјата

Несовпаѓање има кај:

1. Царински исклучок
2. Царински приклучок и
3. Царински унии и повисоки форми на регионално економско интегрирање

Во РМ, царинската линија = државна граница

Огромно значење на царинската линија од царински аспект!

Бројни институти произлегуваат и се тесно поврзани со овој институт

3. Царински патишта

Царински патишта = патишта што ја сечат царинската линија и преку кои се превезуваат лица и се транспортира стока од едно во друго царинско подрачје

Видови:

- Копнени царински патишта = железнички и друмски патишта што ја сечат царинската линија на места наречени царински премини
- Водни царински патишта = најкратки релации од царинската линија на море. Гранични реки и езера до пристаништата отворени за меѓународен промет
- Воздушни царински патишта = коридори по кои летаат воздушните пловила во меѓународниот промет

4. Царински премини

Царински премини = места на царинската линија на кои единствено легално може да се премине од едно во друго царинско подрачје

Според вид на промет што се остварува преку царински премин, постојат:

1- Царински премини во пограничен промет = се користат согласно одредбите на меѓудржавен договор за пограничен промет склучен меѓу две соседни земји. Се дозволува преминување преку царинска линија на лица и стоки во рамки на двосопственички и малограничен промет

2- Царински премини во меѓуграничен промет = се обавува најголемиот дел од прометот преку царинската линија

- Според видот на меѓународниот транспорт има:

- а) Царински премини во меѓународен патең сообраќај = лоцирани се во непосредна близина на пресекот на царинската линија и царинскиот друмски пат
- б) Царински премини во меѓународен железнички сообраќај = лоцирани се во првата, евентуално следната железничка станица од царинската линија при влез во домашното царинско подрачје
- в) Царински премини во меѓународен воден сообраќај = лоцирани се на пристаништа на воден меѓународен сообраќај
- г) Царински премини во меѓународен воздушен сообраќај = лоцирани се на пристаништа на воздушен меѓународен сообраќај
- д) Царински премини во меѓународен поштенски сообраќај = лоцирани се во поштите на царинење

5. Време на преминување преку царинската линија

Време на поминување преку царинска линија преку царинско-гранични премини е различно

Кај меѓународен промет: – се врши во секое време од денот и ноќта

Кај пограничен промет: само во текот на денот

Според царинска регулатива, во РМ времето на преминување преку царинската линија го определува и објавува директорот на Царинска управа

6. Царински пограничен појас

Царински пограничен појас = дел од домашното царинско подрачје што се протега од царинската линија кон внатрешноста на царинското подрачје, во широчина утврдена со закон

Причина за воведување: објективна неможност на цариниците да бидат постојано присутни на секој дел од царинската линија за контрола на нелегални премини

Во рамки на царинскиот пограничен појас, цариниците овластено контролираат при влез/излез на лица, стока, с-ва

Стока затекната во царински пограничен појас мора да има документ за легално внесување и за платен царински долг

Без документација и дозвола = криумчарење (се заплenuваат)

Според пределот низ кој минува царинската линија, има:

- 1) Царински пограничен појас на копно = дел од царинско подрачје што се протега од царинската линија на копно кон внатрешноста на домашното царинско подрачје во широчина утврдена со закон
- 2) Царински пограничен појас на гранични езера = дел од царинско подрачје што се протега од царинската линија во вода до брегот на копното, како и одреден број км од брегот на езерото кон внатрешноста на домашното царинско подрачје во широчина утврдена со закон
- 3) Царински пограничен појас на гранични реки = дел од царинско подрачје што се протега од царинската линија во вода до брегот на реката, како и одреден број км од брегот на реката кон внатрешноста на домашното царинско подрачје во широчина утврдена со закон
- 4) Царински пограничен појас на море = се состои од:
Копнен појас = од брегот кон внатрешноста на копното во широчина утврдена со закон
Внатрешен морски појас = внатрешни морски води + територијално море
Надворешен морски појас (зона на специјални права) = воден појас од надворешната граница на територијалното море кон отворено море (=водена површина која не спаѓа во територијални води на ниедна земја), во ширина утврдена со закон, а согласно меѓународното право
- 5) Царински пограничен појас во воздух = дел од царинско подрачје што се протега од копно на домашното царинско подрачје кон воздушниот простор, во широчина утврдена со закон

7. Царински пограничен промет

Царински пограничен промет = промет што се обавува во рамки на царинско погранично подрачје

Царинско погранично подрачје = простор што се протега од двете страни на царинската линија на две соседни земји, и тоа од царинската линија кон внатрешноста на домашното царинско подрачје во широчина утврдена со билатерален договор помеѓу соседни земји
Бројни повластици!

Царинскиот пограничен промет може да биде:

(1) Двосопственички промет = промет на стока што се остварува во рамки на царинското погранично подрачје од страна на лица двосопственици

Двосопственици = лица кои се државјани и имаат постојано живеалиште во едната земја, а имаат имот во другата соседна земја

(2) Малограничен промет = промет на стоки и услуги што се остварува во рамки на пограничното подрачје од страна на субјектите што имаат седиште или организациона единица во пограничното подрачје

8. Царинска стока

Царинска стока = стока што е предмет на надворешно-трговски промет и со свесна човекова активност се пренесува преку царинската линија, и врз неа се преземаат мерки на царински надзор и царинење. Покрај основни карактеристики (вредност и употребна вредност), царинската стока треба да е: подвижна, да ја премине царинската линија и да има свое место во царинската тарифа.

Поконкретно, царинска стока е:

1- секој предмет што се увезува во царинското подрачје, а не е пуштен во слободен промет; и

2- секој предмет за кој се поднесува царинска декларација за извоз од царинското подрачје

Различни класификации

I. Според насоката на движење на царинските стоки:

- 1) **Увозни царински стоки** = стоки што се увезуваат т.е. што влегуваат во домашното царинско подрачје. Имаат третман на царинска стока од момент на премин преку царинска линија при влез во домашното царинско подрачје до завршување на постапката за увозно царинење
- 2) **Извозни царински стоки** = стоки што се извезуваат т.е. што го напуштаат домашното царинско подрачје. Имаат третман на царинска стока од момент на покренување постапка за извозно царинење до моментот на премин преку царинската линија при напуштање на домашното царинско подрачје

- 3) **Провозни царински стоки** = стоки што се провозуваат низ домашното царинско подрачје. Имаат третман на превозна царинска стока од момент на премин преку царинската линија при влез во домашното царинско подрачје, до моментот на премин преку царинска линија при излез од дом царинско подрачје

II. Според намената на стоките:

- 1) **Комерцијални царински стоки** = се подразбираат увозните, извозните и провозните царински стоки наменети за продажба
- 2) **Некомерцијални царински стоки** = стоки што не се наменети за продажба. Тоа се увозни и извозни стоки во патнички промет, во двосопственички промет и сл.

III. Според карактерот и начинот на надворешно-трговски промет:

- 1) **Дефинитивно увезени/извезени царински стоки** = стоки што по увозот/извозот дефинитивно се задржуваат во царинското подрачје на увозникот/извозникот. По царинење:
- увезената стока се национализира т.е. станува домашна стока
 - извезената стока станува странска стока
- 2) **Привремено увезени/извезени царински стоки** = стоки што по одреден временски период треба да се вратат во царинското подрачје на земјата на нивниот сопственик

IV. Според обврската за плаќање царина:

- 1) **Царински стоки што подлежат на плаќање царина** = Генерално такви се сите увозни стоки, освен оние за кои е предвидено ослободување.
- 2) **Царински стоки што не подлежат на плаќање царина** Може да е:
- безусловно ослободување и
 - ослободување врз основа на исполнување одредени услови (царински повластици)

9. Царинска обврска и царински должник

Царинска обврска = обврска на лицето да го плати износот на увозните давачки (царински долг при увозот) или извозни давачки (царински долг при извозот)

Царински должник = лице одговорно за плаќање на царинскиот долг

Царински долг = настанува во моментот на прифаќање на царинската декларација за предвидената постапка од страна на царинскиот орган

Прифаќање на царинска декларација = акт со кој царинскиот орган констатира дека царинската декларација е во согласност со законските прописи

Се евидентира во царинска евиденција

Царински должник за плаќање царински долг (увозен/извозен) е декларантот

При посредно застапување, царински должник е и лицето за чија сметка декларантот ја поднел царинската декларација

Царински долг = настанува поради целосно или делумно неплаќање царини

Царински долг при увоз на стока настанува и при:

- 1) Незаконско внесување стока
- 2) Незаконско ослободување на стока од царински надзор
- 3) Неисполнување на обврски

Неправилна употреба или користење на стоката во слободните зони

Обврска за плаќање на извозните давачки има:

- При прием на царинска декларација за извоз на стоката
- При царинско складирање на извозно оцаринета стока и сл.

Царински должник за плаќање извозниот долг е декларантот или лицето од чие име била поднесена декларацијата

Висината на царинскиот долг при увоз/извоз се утврдува врз основа на прописите што важат на денот кога настанал царинскиот долг

IV ГЛАВА: ЦАРИНСКА ВРЕДНОСТ

ПРЕГЛЕД

1. Поим за царинска вредност
2. Методи за утврдување на царинската вредност
 - 2.1. Трансакциска (договорена) цена како основен метод
 - 2.2. Трансакциска (договорена) цена на идентични и слични стоки
 - 2.3. Метод на дедуктивна вредност
 - 2.4. Метод на пресметковна вредност
 - 2.5. Примена на расположиви податоци
3. Елементи на царинската вредност на увезените стоки

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да знаете да дефинирате што е царинска вредност;
- Да ги знаете карактеристиките на најчесто применуваните методи за утврдување царинска вредност;
- Да ги појасните елементите на царинската вредност на увезените стоки.

1. Поим за царинска вредност

Царинска вредност = вредност врз основа на која што преку примена на царинските стапки утврдени во Царинската тарифа, се пресметува апсолутниот износ што треба да се плати

Основна категорија на царинскиот систем

Основа за пресметување и на други давачки утврдени во рамки на царинскиот систем на националната економија

Точно утврдување на износот на царинската вредност

Усогласеност на националните прописи за утврдување царинска вредност

Опасност од водење дискриминаторна царинска политика

Решение = Спогодба за царинска вредност во рамки на Општата спогодба за царини и трговија

Се поаѓа од трансакциската (договорена) вредност на увезената стока

Генерално: **Царинска вредност** = вредност на увезена стока во која се вклучени сите трошоци направени надвор од домашното царинско подрачје ... = вредност на извезена стока во која се вклучени сите трошоци направени во домашното царинско подрачје

2. Методи за утврдување на царинската вредност

Царинска вредност на увезени стоки = трансакциска (договорна) цена помеѓу заемно неповрзани продавачи и купувачи, а во која се вклучени сите трошоци направени надвор од домашното царинско подрачје

Конкретно: се поаѓа од вредноста на стоката прикажана во комерцијалната фактура или др документи што ја следат увозната стока

Веродостојност на вредноста прикажана во документите

Во пракса: се прикажува помала вредност на увозната стока што се царини → помала царина

Оневозможување манипулации, но и хармонизирање на регулативата

Воведување методи во националните царински законодавства, согласно

Спогодбата за царинска вредност

Пет методи за утврдување царинска вредност, кои меѓусебе последователно се исклучуваат

1. Трансакциска (договорена) цена како основен метод
2. Трансакциска (договорена) цена на идентични или слични стоки
3. Метод на дедуктивна вредност
4. Метод на пресметковна вредност
5. Примена на расположиви податоци

2.1. Трансакциска (договорена) цена како основен метод

Трансакциска (договорена) цена = вистински платена цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во РМ
Вистински платена цена, или цена што треба да се плати = вкупни плаќања што купувачот ги извршил или треба да му ги изврши на продавачот или на друго лице одредено од него

2.2. Трансакциска (договорена) цена на идентични и слични стоки

Се применува доколку царинската вредност на увезените стоки не може да се утврди според првиот метод – основниот → трансакциска (договорена) цена

Идентична стока = стока произведена во иста земја какои стоката чија царинска вредност се определува, и што во секој поглед е идентична со неа, вклучувајќи физички својства, квалитет и трговски углед, пришто незначителните разлики се толерираат

Слична стока = стока произведена во иста земја како и стоката чија царинска вредност се определува и која и покрај тоа што не е во секој поглед идентична со стоката чија царинска вредност се утврдува, има слични својства и состав на материјалот, иста намена...)

Основен услов за примена: таквата цена да е утврдена во иста форма на купопродажба, и во приближно иста количина, и во приближно исто време како и стоките што се увезуваат во моментот

Доколку нема вакви податоци, се користат приближни

Најпрво, се зема предвид договорената цена на идентични и слични стоки што ги произвел производителот на стоката чија царинска вредност се утврдува во моментот

Доколку тоа не е можно, се применува цена на стоките што ги произвел друг производител во земјата каде е произведена стоката чија царинска вредност се определува во моментот

2.3. Метод на дедуктивна вредност

Се применува кога не може ниту вториот метод!

Метод на дедуктивна вредност = царинска вредност на стоката која се царини во моментот се утврдува врз основа на цената по единица мерка по која увезените идентични или слични стоки се продаваат на домашниот пазар

При примена, постојат две состојби:

- 1) Кога увезените идентични или слични стоки на домашниот пазар се продаваат во непроменета состојба

Кога увезените идентични или слични стоки на домашниот пазар се продаваат во **непроменета состојба** = се поаѓа од пазарната цена по

единица мерка утврдена при купопродажба помеѓу заемно неповрзани лица и тоа во најголема вкупна количина, и во исто или приближно време кога се увезуваат стоките чија царинска вредност се утврдува во моментот

Пазарната цена се намалува за: провизии, тци за промет, тци за транспорт, осигурување, платена царина, такси...

- 2) Кога увезените идентични или слични стоки на домашниот пазар се продаваат во променета состојба

Кога увезените идентични или слични стоки на домашниот пазар се продаваат во **променета состојба** = царинската вредност на стоките се утврдува врз основа на цената по единица мерка по која увезените стоки по извршеното облагородување им се продаваат во најголема вкупна количина на лица во домашното царинско подрачје, кои не се поврзани со лицата од кои тие стоки ги купуваат.

2.4. Метод на пресметковна вредност

Се применува, кога не може третиот метод (метод на дедуктивна вредност)

Пресметковната вредност на увезената стока вклучува:

- 1- вредност на материјал и тци за пво на увезената стока
- 2- добивка и општи тци (при продажба)
- 3- сите останати тци и други издатоци за утврдување на царинска вредност (тци надвор од домашното царинско подрачје на увозникот)

2.5. Примена на расположиви податоци

Се применува кога не може ни четвртиот метод!

Царинска вредност на увезени стоки се пресметува преку **користење разумни средства и расположиви податоци** во земјата на увозникот
Извори на податоци:

- 1-продажна цена на домашна стока произведена во земјата на увозот
- 2-постапка според која е можно за царинска вредност да се примени повисока од двете алтернативни вредности
- 3-продажна цена на стоките на домашниот пазар на земјата извозничка
- 4-трошоци на производство
- 5-цена на стоки за извоз во трети земји
- 6-минимални царински вредности и
- 7-произволни или фиктивни вредности

3. Елементи на царинската вредност на увезените стоки

При утврдување царинска вредност на увезена стока се поаѓа ПРВО од фактурната вредност

Откако се верифицира како реална цена, ВТОРО се компарираат елементи од фактурна цена со елементи на трансакциска (договорена) цена, која е царинска вредност

Ако се задоволени задолжителните услови, ТРЕТО таа царинска вредност е основица за пресметување царина и други увозни давачки. Ако не задоволува, се корегира, па тогаш станува царинска вредност и основица за царина

Трошоци кои се засметуваат и трошоци кои не се засметуваат во царинската вредност!

- ☐ Трошоци кои се засметуваат во царинската вредност на увезените стоки:
 1. Транспортни трошоци и осигурување направени *надвор* од домашното царинско подрачје на земјата на увозникот
 2. Трошоци за ускладиштување (утовар, претовар...) направени надвор од домашното царинско подрачје на земјата на увозникот
 3. Провизии на посредници и други провизии
 4. Трошоци за амбалажа
 5. Сразмерен дел стоки и услуги што купувачот му ги обезбедил на продавачот
 6. Надоместоци и трошоци во врска со користење на правото на индустриска сопственост
 7. Средства од натамошна продажба, отстапување или користење на увезените стоки, што купувачот непосредно или посредно му ги плаќа на продавачот
- ☐ Трошоци кои **не се засметуваат** во царинската вредност на увезените стоки:
 1. Транспортни трошоци и осигурување направени *во* домашното царинско подрачје на земјата на увозникот
 2. Посредни плаќања
 3. Давачки и такси што се наплатуваат во царинското подрачје на земјата на увозникот
 4. Вообичаени рабати и снижувања пред увозот
 5. Трошоци за изградба, подигање, монтажа и одржување на индустриски постројки, машини и уреди ако се разграничени и посебно искажани
 6. Финансиски трошоци и камати

7. Други специфицирани трошоци

Во една пратка повеќе стоки со различни тарифни ставови → целиот износ на тци (продажба, превоз, осигурување, составување и сл.) сразмерно се дели според вредноста на одделни видови стоки
Сите вредности (фактурна, трошоци, надоместоци во странство...) изразени во странска валута, се пресметуваат во националната валута по курс што важи на денот на настанувањето на обврската за плаќање царина

V ГЛАВА:

ЦАРИНСКА ТАРИФА

ПРЕГЛЕД

1. Поим за царинска тарифа
2. Видови царински тарифи
3. Елементи на царинската тарифа
 - 3.1. Номенклатурата како елемент на Царинската тарифа
 - 3.2. Царински стапки

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да знаете да дефинирате што е царинска тарифа;
- Да ги знаете основните карактеристики на различните видови царини;
- Да имате сознание за основните елементи на царинската тарифа;
- Да знаете што е номенклатура;
- Да ги знаете покарактеристичните царински стапки.

1. Поим за царинска тарифа

Царинска тарифа = систематизиран преглед на сите стоки што се предмет на меѓународна размена и што подлежат на плаќање царина, со назначување на царинските стапки

Различни дефиниции – два аспекта

1) Царинска тарифа како научна дисциплина = ги истражува објективните законитости, принципи, критериуми и модели за правилно распределување на стоките што се предмет на надворешно-трговска размена...

2) Царинска тарифа како интегрален дел на царинскиот систем на една земја олицетворена во законската регулатива за определување на царинските стапки по одделни производи

Законска основа на царинскиот систем:

- Царински закон
- Закон за царинската тарифа

* систематизиран преглед на царински стоки составен според одредени принципи и критериуми + номинални царински стапки за различни видови царински стоки

* посебен дел се: Правила за распоредување на стоките во соодветен тарифен став

2. Видови царински тарифи

I. Според насоката на движење на стоките:

(1) Увозни царински тарифи = оние по кои се врши пресметување на царина за стоки кои се увезуваат во едно царинско подрачје

а) Општи увозни царински тарифи = се применуваат при пресметување и наплата на царина при увоз на сите видови стоки, независно кој ги увезува; најраспространети

б) Посебни увозни царински тарифи = се применуваат при пресметување и наплата на царина на сите стоки кои во едно царинско подрачје ги увезуваат одредена група увозници

в) Парцијални увозни царински тарифи = се применуваат при пресметување и наплата на царина само за одредени видови стоки кои ги увезуваат сите увозници

- 2) **Извозни царински тарифи** = се оние по кои се врши пресметување и наплата на царина на стоки кои се извезуваат од едно царинско подрачје

Може да се: општи, посебни и парцијални извозни царински тарифи
Ретко се применуваат

- 3) **Провозни (транзитни) царински тарифи** = се оние кои се применуваат при пресметување и наплата на царина на стоки кои се провозуваат низ едно царинско подрачје
Воопшто не се применуваат

II. Според начинот на пресметување на царината:

- (1) **Царински тарифи по вредност** = се оние кај кои основницата за пресметување на износот на царината претставува царинската вредност на стоката
- (2) **Специфични царински тарифи** = се оние кај кои основницата за пресметување на износот на царината претставува единицата мерка на соодветната стока
- (3) **Комбинирани царински тарифи** = се оние кај кои царината се пресметува и по вредност и по единица мерка на стоката

III. Според начинот на донесување:

- (1) **Автономни царински тарифи** = се оние кои земјите ги донесуваат, изменуваат, укинуваат или ги дополнуваат самостојно, врз база на својот царински суверенитет

Повремени = се во важност пократок период на време; врз база на подзаконски акт

Трајни = траен карактер; врз база на закон

- (2) **Конвенционални царински тарифи** = се донесуваат врз база на одредби на меѓународни договори и спогодби кои ги потпишала и ратификувала една земја
- (3) **Комбинирани царински тарифи** = може одредбите од меѓународни договори да се инкорпорираани во нац царинска тарифа или непосредно се применуваат; а може и делумно инкорпорирани, а делумно непосредно

IV. Според бројот на колони на царински стапки:

- (1) **Едноколони царински тарифи** = пропишана е само по една царинска стапка за секој вид стока

Униформни = за сите видови стоки само една царинска стапка

Специјализирани = по една различна стапка за различни видови стоки

(2) **Двоколони царински тарифи** = презентирани се по две царински стапки за секој вид стока

Првата царинска стапка е повисока = максимална

Втората царинска стапка е помала = минимална

(3) **Повеќеколони царински тарифи** = комбинација на автономни и конвенционални царински тарифи

3. Елементи на царинската тарифа

Царинската тарифа се состои од:

1) **Царинска номенклатура** на стоките

2) **Список на царинските стапки**

1+2 = царинска тарифа во потесна смисла

Може да има +

3) **Нормативен дел** = со законски одредби се утврдуваат одредени инструменти, критериуми и постапки

1+2+3 = царинска тарифа во поширока смисла

Најчесто, одредбите од нормативниот дел се регулираат со царински закони

3.1. Номенклатурата како елемент на царинската тарифа

Номенклатура на царинска тарифа = наменување на стоките што се предмет на меѓународна размена, систематизирани според одредени објективни принципи и критериуми, од една, како и нивните бројчани ознаки (тарифни броеви, тарифни подброеви, шифри на тарифните ставови) од друга страна

Наменување на стоки, може да е:

- Посебно = доколку истото одговара на вообичаениот трговски назив на стоката
- Општо = доколку наменувањето на стоката не е соодветно на нејзиниот трговски назив
 - o Стоките во царинската тарифа се одредени со:

а) Наменување и

б) Тарифни ознаки = тарифни броеви + тарифни подброеви кои можар да бидат обележани со различен број цифри во зависност од степенот

на расчленување на соодветните видови стоки, како и поединечните шифри на тарифните ставови

Тарифен број = наменување на стоката, што опфаќа еден или повеќе производи, и што е означен со четвороцифрена шифрена ознака

Тарифен подброј = наменување на стоката, што опфаќа еден или повеќе производи, и што е означен со шестоцифрена шифрена ознака

Тарифен став = наменување на стоката, тарифна (нумеричка) ознака и пропишана царинска стапка за стоката сврстана во царински подброј

Основен проблем: утврдување принципи и системи за групирање на стоките

Прецизно групирање → правилна примена на царинска тарифа → прецизна и јасна класификација → правилен распоред на стоката во тарифен став → соодветно пресметување царина

Групирање на стоките се врши со комбинирање на повеќе принципи: потекло на пвд; степен на обработка; стопанска дејност...

Означување групи и поединечни видови стоки се врши со примена на **соодветни системи**:

- Десетен систем = сите стоки се делат на 10 групи, а секоја група на 10 подгрупи
- Стотен систем = сите стоки се делат на 100 групи, а секоја група на 100 подгрупи
- Нумерички систем = сите стоки се делат на потребен број главни групи, а групите се делат на подгрупи чиј број зависи од стварните потреби на номенклатурата
- Комбиниран систем = комбинација на два или повеќе системи

Во минатото → мал број стоки → групирање, означување, распоредување во царински тарифи НЕ Е проблем → систематизирање по азбучен ред на стоките

Денес → брз развој, голема меѓународна трговска размена → ПРОБЛЕМ

Решение се барало во објавување царински тарифи на сите земји преку меѓународно тело

Долг процес на меѓународно усогласување на номенклатурите во националните царински тарифи

Резултат: тнр. **Хармонизирана номенклатура** (“Меѓународна конвенција за хармонизираниот систем на називите и шифрарските ознаки на стоките”)

3.2. Царински стапки

Царински стапки – го изразуваат степенот на царинска заштита на националното стопанство од странска конкуренција

Колкави ќе се царинските стапки – комплексно прашање

Одредување на ниво кое обезбедува долгорочна царинска заштита која позитивно влијае врз развој на домашното стопанство

При одредување на интензитетот на царинска заштита, се поаѓа од:

- 1) **Сеопфатна анализа** состојби во национална економија; ниво на економска развиеност; стопанска и производна развиеност; млади индустриски гранки; конкуренција....
- 2) **Поставените**: цели, детерминанти и критериуми на царинската политика

Царини се воведуваат само за оние стоки, чие домашно пво има услови да се развие и да стане конкурентно на светскиот пазар

Нивото на царински стапки дава ефикасна заштита на дом стопанство, но и стимулативен факторза постигнување повисока економичност и продуктивност

Селективна и правилно димензионирана царинска заштита која мора да е временски ограничена (одредување оптимален временски период)

VI ГЛАВА: ЦАРИНСКИ ДОЗВОЛЕНО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ УПОТРЕБА НА СТОКА

ПРЕГЛЕД

1. Постапка со стоките пред определување на царинско дозволено постапување или употреба на стоките
2. Документи во царинските постапки
3. Царински постапки
4. Други видови царинско дозволено постапување или употреба на стока

ЦЕЛИ НА УЧЕЊЕТО

По проучување на оваа глава, Вие треба да бидете способни:

- Да знаете да ја појасните постапката со стоките пред определување на царинско дозволено постапување или употреба на стоките;
- Да знаете кои документи се потребни во царинските постапки;
- Да ги знаете видовите царински постапки;
- Да знаете на наведете и појасните што се подразбира под други видови царинско дозволено постапување или употреба на стока

1. Постапка со стоките пред определување на царинско дозволено постапување или употреба на стоките

Царинско дозволено постапување или употреба на стока се одредува за стока која влегла на дом царинско подрачје и за домашна стока која е декларирана за извоз, без оглед на вид, количина, потекло, одредиште или начин на отпремување на истата

Под **царинско дозволено постапување или употреба на стока** се подразбира:

- 1- ставање на стока во царинска постапка
- 2- внесување на стока во слободна зона или слободен склад
- 3- повторен извоз на стока од царинско подрачје
- 4- уништување стоки и
- 5- отстапување стока во корист на држава

Пред да се определи царинско дозволено постапување или употреба на стоката, се спроведуваат неколку **постапки**:

1- Внесување на стока во царинско подрачје

Штом се внесе стоката во царинско подрачје, таа е под царински надзор

По преминување на царинската линија, се упатува до:

- најблиската царинска испостава, или
- слободна царинска зона

2- Ставање на стока на увид на царинскиот орган

Штом ќе стигне до царинска испостава, се става на увид на царинскиот орган (во работниот простор, во работното време)

На барање на царинскиот обврзник, може увидот да се изврши и надвор од работен простор и работно време, но ги сноси тците

Може претходен преглед (по усно барање) и земање мостра (писмено барање)

Трошоците за отпакување, мерење, повторно пакување, анализа на стоката...ги сноси подносителот на барањето

3- Поднесување збирна декларација или друг документ

Лицето кое ја внело стоката во царинско подрачје, за стоките ставени на увис, до царинскиот орган поднесува царински документ = **збирна декларација**

Не се однесува на стоки од патници и поштенски пратки

Збирна декларација = посебен образец во кој се наведуваат податоци за одговорното лице, превозното средство, стоката...

Рок: се поднесува првиот работен ден по денот кога стоката е ставена на увид, но ако се завршат сите формалности порано, не се поднесува збирна декларација

Во пракса, може и друг комерцијален документ што ги содржи потребните податоци

4- Одредување на царинско дозволено постапување или употреба на стока

Оваа обврска ја има декларантот

Ако стоката е опфатена со збирна декларација, рокот за одредувањее 20 дена од денот на поднесување збирна декларација

Царинскиот орган може да одреди и друг рок

5- Привремено чување на царинската стока

Од моментот на ставање на стоката на увид, до одредување на царински дозволено постапување или употреба на стока = стоката има третман на **привремено чувана стока**

Стоката привремено се чува во места одредени од царинскиот орган
Истovar, преглед на стоката, транспортно средство, преместување ...во надлежност на царинскиот орган

Со просториите за привремено чување управува царинскиот орган, или друго лице, но во соклучарство

2. Документи во царинските постапки

1. Стокови документи

Стокови документи = оние кои се сврзани со стоката и стоковите текови во надворешната трговија

Основни стокови документи:

- 1) **Фактура** = комерцијален документ што се испраќа до примателот на стоката; Прецизно се наведени податоци за испорачаната стока; Различни видови фри: претходна, про-форма...
- 2) **Спецификација на стоки** = список на испорачани стоки по видови; Прилог кон фактурата или кон др документи ако во нив не може да се наведат сите видови стоки

- 3) **Листа на пакување** = список на стоки по видови пакувања, односно по колет; Сличен на спецификацијата; Се приложува кон фактурата

2. Транспортни документи

Транспортни документи = бројни документи за регулирање на односите помеѓу налогодавецот и превозникот на стоките

Ја придружуваат стоката за време на нејзиниот меѓународен транспорт
Бројот на документите зависи од: број на учесници, вид на транспорт, број на преместувања на стоката...

Големо значење на транспортните документи – од нив се гледаат трошоците за транспорт, утовар, истовар...

Две основни групи транспортни документи:

- 1) **Општи транспортни документи** = товарните листови што ги издаваат превозниците при преземање на стоките за нивен транспорт во одделни видови меѓународен сообраќај

Според видот на меѓ сообраќај:

- Поморски коносман
- Авионски товарен лист
- Железнички товарен лист CIM
- Камионски товарен лист CMR
- Речен коносман
- Езерски товарен лист...

- 2) **Специфични транспортни документи** = примената им е пропишана со одредени меѓународни конвенции

Се издвојува карнетот TIR = специфичен транспортен документ со кој се овозможува брз проток на стоки во меѓународниот друмски сообраќај

3. Царински документи

Царински документи = бројни документи кои царинските обврзници се должни да ги поднесат до царинските органи за спроведување на активности во рамки на царинска постапка во поширока смисла
Формата, начинот на пополнување, начинот на издавање... детално се утврдени со нормативните акти на секоја држава

Неопходност од меѓународна унификација на царинските документи во меѓународната трговија → меѓународни спогодби

Спаѓаат **царински декларации**, и тоа:

1 - Единствениот царински документ (ЕЦД) = нашироко применуван, мултинаменски и мултирежимски документ

- Самокопиран образец;

- Може да е: ЕЦД за извоз, ЕЦД за увоз, ЕЦД за транзит и ЕЦД за извозно-транзитна постапка

- Овозможува ефикасна контрола при царинење, т.е дали се извршени сите неопходни активности пропишани со закон

2 - Елементарната декларација = Збирна декларација – се поднесува до царинскиот орган при ставање на стоката на увид доколку веднаш на се побара определена царински дозволена употреба

- Содржи податоци потребни за утврдување на идентичноста на стоката

3 - Декларација за царинска вредност на стоките = основен царински документ за утврдување на царинска вредност на стоките, која е основица за пресметување на износот на царината *ad valorem* и други увозни давачки

- Ја пополнува царинскиот обврзник, а ја заверува (по проверка) царинскиот орган

- Неколку групи рубрики

- Царинска вредност = нето вредност на стоката + трошоци (транспорт, осигурување, амбалажа, провизии...) – трошоци кои не се засметуваат (монтажа, камати, тци на финансирање...)

4. Други документи

Спаѓаат:

(1) **Документи за осигурување на стоката во надворешната трговија**

Најчесто: полиси за осигурување

(2) **Документи за потврдување на потеклото на производите**

Најчесто: сертификат за потекло и ЕУР.1

(2) **Документи за одобрување на надворешно-трговскиот промет**

Најчесто: Потврди за здравствено-санитарна, ветеринарна и фитопатолошка исправност на животни намирници..., Решенија за доделен контингент, Дозволи и одобренија и сл.

3. Царински постапки

Стоката се става во **царинска постапка** преку поднесување царинска декларација во која се наведува соодветната царинска постапка (увоз, извоз, привремен увоз/извоз, транзит, складирање...)

Под царински постапки се подразбираат (во РМ):

1-пуштање стока во слободен промет

2-транзит

3-царинско складирање

4-увоз за облагородување

5-преработка под царински надзор

6-привремен увоз

7-извоз за облагородување

8-извоз

Царинење = специфична фаза во рамки на царинска постапка

Основна цел: контрола на извршувањето на надворешно-трговскиот промет и спроведување на мерките на трговската политика

Генерално, царинењето може да е:

1 - Увозно царинење = збир на активности што ги вршат царинскиот обврзник и царинскиот орган, со цел да се спроведе национализација на увозната стока преку почитување на законските прописи

2 - Извозно царинење = збир на активности што ги вршат царинскиот обврзник и царинскиот орган, со цел преку почитување на законските прописи, стоката да го напушти домашното царинско подрачје

Царинењето може да се изврши по:

1) РЕДОВНА ПОСТАПКА - ги опфаќа следните **активности**:

1) Пополнување и прием на царинска декларација

2) Формално документарна контрола

3) Преглед на стоките и другите царински мерки за проверка на царинската декларација

4) Пуштање на стоката

„Национализирање на увозната стока” = завршување на увозното царинење на стоката – момент на престанување на мерките на царинскиот надзор (стоката станува домашна)

Извозното царинење завршува кога стоката го напушта домашното царинско подрачје, а со тоа завршуваат мерките на царинскиот надзор при извоз

2) ПОЕДНОСТАВЕНА ПОСТАПКА - се применува по три основи:

- 1) **Непотполна царинска декларација** = ослободување од наведување на определени поатоци во декларацијата или ослободување од доставување на определени документи кон декларацијата
- 2) **Скратена царинска декларација** = поднесување комерцијален и друг службен документ, заедно со молбата за спроведување на определена царинска постапка, наместо декларација
- 3) **Локално царинење** = при што се врши декларирање на стоката врз основа на книговодствените записи за стоката

3) СКРАТЕНА ПОСТАПКА - Се применува во меѓународниот патнички промет (кога се врши царинење на стоките што патникот ги носи со себе)

Усно се декларира стоката за царинење

Царинската служба при влез/излез на патници врши контрола и на прометот на пари

4) ТРАНЗИТНА ПОСТАПКА = упатување на царинската стока од едно до друго место (но, се однесува и на превоз на домашна стока во царинското подрачје на РМ)

Започнува кога стоката се декларира за транзитна

Завршува кога стоката, заедно со документите, е ставена на увид на царинскиот орган

Царинскиот орган одлучува кои мерки на царинска контрола ќе ги примени

Посебна мерка во транзитна постапка е определување на патот по кој стоката мора да се движи

Декларантот е должен да остави инструмент за обезбедување на плаќање во лучај на настанување царински долг (освен ако стоката транзитира во железнички, поштенски, воздушен, воден, цевоводи)

4. Други видови царинско дозволено постапување или употреба на стока

Во оваа група спаѓаат:

1) Внесување стока во слободни зони и слободни складови

- Слободна зона или слободен склад = посебно оградени делови или објекти во домашното царинско подрачје во кои домашните субјекти кои дејствуваат во истите, користат бројни царински и даночни ослободувања

- Основна обврска: внесената стока, во иста или променета состојба да ја извезат надвор од домашното царинско подрачје

2) Повторен извоз, уништување или отстапување на стока во корист на државата

А - Повторен извоз = увезената стока може да се врати во странство; Може да е увозно-неоцаринета и увозно-оцаринета стока

Б – Уништување странска стока = под царински надзор; Не е на трошок на државата

В – Отстапување на странска стока во корист на државата = царинскиот обврзник поднесува писмена изјава за отстапување и ги презема сите одговорности за последиците кои може да настанат со отстапувањето